

Ministerie van Veiligheid en Justitie
t.a.v. de weledelgestrenge heer mr. I.W. Opstelten, Minister
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Den Haag, zondag 22 mei 2011

Betreft: wetsvoorstel kostendekkend griffierecht, 5690016/11/6.

Geachte heer Opstelten,

De Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) heeft kennis genomen van het wetsvoorstel kostendekkend griffierecht. Allereerst zijn complimenten gepast waar het gaat om de snelheid waarmee het voorstel is neergelegd alsmede de wijze waarop daarin getracht is tegemoet te komen aan de kritische geluiden die in de kamer, maar vooral daarbuiten zijn geventileerd. Toch zijn wij daarmee niet over de streep getrokken; op hieronder aangegeven details pakt het hele pakket belemmerend uit. Er worden onaanvaardbare financiële drempels opgeworpen in zaken die onze doelgroep aangaan. Over de te verwachten effecten van dit wetsvoorstel valt eigenlijk alleen iets te zeggen op het moment dat de *impact assessment* breder beschikbaar komt. Wel moet opgemerkt worden dat het hier gaat om het bureau dat de voorgaande bezuinigingen op de gefinancierde rechtsbijstand – die blijkbaar niet het gewenste effect hebben opgeleverd – ook heeft doorgerekend. Van harte onderschrijven wij de stelling dat het gaat om een bijzonder grove schatting en, verdergaand, wij menen dat verkeerde uitgangspunten worden gehanteerd. De hieronder gegeven voorbeelden zullen dat verduidelijken.

De wijziging van de Wet griffierechten hangt in zijn effecten nauw samen met de eerder genomen en nog te nemen maatregelen in de gesubsidieerde rechtsbijstand. Een goed overzicht wordt verstrekt in de Monitor Rechtsbijstand en Geschiloplossing, de nulmeting van het WODC van 8 juni 2010. Zonder volledigheid te suggereren heeft een aantal maatregelen zijn weerslag op de markt voor gefinancierde rechtshulp:

- Het Besluit toevoegcriteria rechtsbijstand is aangepast in de zin dat de grenzen voor het financieel belang zijn verhoogd.
- De eigen bijdrage voor toevoegingen op aanvraag in strafzaken in de laagste inkomenscategorie wordt per 1 juli 2009 wél opgelegd, waar dat voorheen nog niet het geval was.
- De eigen bijdragen zijn jaarlijks structureel verhoogd; waar in 2002 de range nog liep van € 61 tot € 532 liggen die bedragen in 2011 tussen de € 101 tot € 757.
- De eigen bijdrage voor de lichte adviestoevoeging is inkomensgerelateerd geworden en verhoogd van € 13,50 naar thans € 40 en € 75.
- De eigen bijdragen bij het aanvragen van een toevoeging na een bezoek aan het Juridisch Loket worden verlaagd, terwijl aanvragen rechtstreeks door een advocaat worden afgestraft

met een hogere eigen bijdrage. Bij de eerste een korting met 25 euro, bij de tweede een verhoging met 25 euro.

- De voorschotregeling voor advocaten zal na een eerdere verlaging naar 75% worden teruggebracht naar 10%. Er ligt een voorstel om het advocatentarief in toegevoegde zaken te verlagen met 5%.
- De bijzondere bijstand voor rechtzoekenden – met name de tegemoetkoming voor de eigen bijdrage en bijkomende kosten als griffierecht en kosten uittreksels – zal worden afgeschaft; omdat die tegemoetkoming de “afwegingsfunctie” (lees: prijsprikkel) zou ondergraven.
- Artikel 243 Rechtsvordering is afgeschaft; 8: 75 AWB is gewijzigd¹. Dat houdt in dat de advocaat zelf de proceskostenveroordelingen zal moeten incasseren en deze worden in mindering gebracht op zijn vergoeding. Naar schatting een besparing van meer dan 5 mln.
- Rechtbanken en Hoven melden een aanzienlijke teruggang van zaken sinds begin dit jaar.
- Het aantal verstrekte toevoegingen loopt terug.
- Er is een verhoging van de eigen bijdrage rechtzoekenden in echtscheidingsprocedures aangekondigd tot € 200 (thans 101) en € 725 (thans nauwkeurig afgestemd op inkomen; 159, 274, 482 en 757 euro).

Bij de invoering van de huidige Wet op de rechtsbijstand is uitgegaan van het principe dat een rechtzoekende een eigen bijdrage zou moeten voldoen. De hoogte van die eigen bijdrage is gerelateerd aan het inkomen van de rechtzoekende en de samenstelling van zijn huishouden. Het is een fijnmazig gedifferentieerd stelsel, waarbij de eigen bijdrage progressief oploopt totdat het inkomen stijgt boven de gestelde grenzen (thans € 24.600 belastbaar inkomen voor een alleenstaande en € 34.700 voor een gezin/ echtpaar/ samenwonenden). Die grens komt globaal berekend neer op 1620 netto per maand voor een alleenstaande en 2100 netto per maand voor een gezin. Let wel; als men minder verdiende zou dat alleen aan eigen bijdrage thans al € 757 kosten.

De grenzen voor de laagste inkomenscategorie komen doorgerekend neer op € 1220 netto per maand voor een alleenstaande en 1600 voor een gezin². Als men daarboven komt is de eigen bijdrage € 159, 274, 482, oplopend naar 757.

Achter die fijnmazigheid schuilt enerzijds de gedachte dat wie meer kan betalen meer moet bijdragen, maar gezien de motivering bij de wijziging van het Besluit eigen bijdragen rechtsbijstand en het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 (StCrt. 18 november 2010, 18130) gaat men er ook van uit dat de hoogte van die eigen bijdrage het gedrag van de rechtzoekende beïnvloedt in de zin dat men een afweging maakt van de kosten van rechtsbijstand, het belang en het eventueel daarmee te behalen resultaat. Inderdaad hebben we een stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand dat door de gebruikers als bureaucratisch, maar afdoende wordt beschouwd.

Het thans voorliggende wetsvoorstel maakt aan die fijnmazigheid en de afwegingsfunctie in eenmaal een einde. Voorbeelden kunnen dat wellicht verduidelijken.

De echtscheiding van Kees en Trudy is afgerond; er is een omgangsregeling, de alimentatie loopt, de kinderen doen het goed op de basisschool en Trudy heeft betaald werk gevonden. Op haar werk heeft ze Henk ontmoet. Kees komt hierachter, ontsteekt in woede en dreigt de alimentatie stop te zetten.

¹ Overigens zijn er wel onduidelijkheden gerezen; zie advocatenblad 20 mei 2011 en 25 februari 2011; “Eigen beursje terug van weggeweest”.

² Alleenstaande: <1220 tot 1620 per maand netto, Gezin/ Samenwonenden/ Eenoudergezin <1600 tot 2100 per maand netto. Aftrekposten boven de streep kunnen gunstige invloed hebben op het belastbaar inkomen, waardoor minder belasting verschuldigd is. Daar staat tegenover dat (een deel van) die aftrekposten weer juist uit dat netto inkomen voldaan moeten worden.

Waarop Henk hem mededeelt dat hij zijn kinderen niet meer te zien krijgt. En Trudy houdt inderdaad voet bij stuk: "eerst betalen, dan mag je je kinderen weer zien." Rechterlijke interventie is gewenst.

Kees kan de alimentatie en een deel van de kinderalimentatie aftrekken zodat zijn belastbaar inkomen beneden de € 24.600 blijft. Hij zal dan wel een eigen bijdrage van € 757 moeten voldoen. Hij kan nakoming van de omgangsregeling afdwingen door een kort geding waarin hij dwangsommen vordert. Een kort geding is naar zijn aard niet onder te brengen onder een "zaak betreffende het personen- en familierecht" maar wordt beschouwd als een geding van onbepaalde waarde wat hem in het huidige griffierechtenstelsel 258 aan griffierecht zou kosten, in het voorgestelde stelsel 750. Bij een inkomen van 1620 per maand is dat niet haalbaar.

Barend is ZZP-er. Een ex-werknemer die in 2009 nog een redelijk inkomen had. Samen met zijn vrouw verdienden ze ruim boven de grens, ook afzonderlijk van elkaar. De samenwoning is onlangs verbroken, maar het huwelijk is nog niet afgewikkeld. Het ondernemerschap kent heuvels en dalen. Een opdrachtgever weigert te betalen; € 2975. De BTW over die facturen heeft hij wel moeten afdragen; hij komt wegens de vliegende start van zijn onderneming niet meer in aanmerking voor de kleine ondernemersregeling.

In het huidige stelsel zou hij € 285 aan griffierecht moeten betalen, in het huidige voorstel komt dat neer op € 300. Dat is omdat hij 2 jaar geleden als werknemer nog goed verdiende; hij valt niet onder te brengen in de categorie middeninkomens. Hij komt niet in aanmerking voor gefinancierde rechtshulp omdat bedrijfsmatige vorderingen daarvan zijn uitgesloten. De advocaat die hij raadpleegde vroeg in eerste instantie een voorschot van 3 uren; € 600 inclusief BTW. Na een eerste sommatie aan de wederpartij bleek dat deze gemotiveerde klachten had over de uitvoering van de opdracht. Daarom zou het halen van een verstekvonnis zonder verweer niet meer echt mogelijk zijn. De begroting wordt bijgesteld naar 6 uren; de dagvaarding moet gedetailleerder uitgewerkt worden, er komt waarschijnlijk een zitting en voorbereiding daarvan bij.

De te maken afweging is of hij bereid is om € 1200 aan honorarium advocaat te investeren, € 300 aan griffierecht alsmede dagvaardingskosten (90,80 met BTW), totaal 1590,80, terwijl zijn advocaat hem uitlegde dat gezien de eerste reactie van de wederpartij het waarschijnlijk op een schikking uit zou draaien min of meer op de helft van de vordering. Waarbij ieder de eigen kosten draagt. Barend heeft op dit moment het geld niet.

(Inderdaad is dit gevolg niet toe te rekenen aan het wetsvoorstel, het illustreert wel hoe de uitval eigenlijk werkt.)

Mariska wil scheiden. Zij had een goed inkomen zij het dat zij nog wel voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking komt; met haar 1300 netto per maand overschrijdt zij net de eerste grens van € 17.300. Zij zou een eigen bijdrage moeten voldoen van € 725 en een griffierecht van € 250. In het thans nog geldende stelsel zou dat € 159 en € 71 zijn.

Als haar man, bovenmodaal, zich wenst te verweren zal hij een griffierecht van 500 euro verschuldigd zijn alsmede een voorschot op het honorarium van zijn advocaat. Ook in dit geval hanteert de advocaat zijn tarief voor middeninkomens, maar bij de naar verwachting te besteden tijd gaat hij uit van een tiental uren. Totaal 2500 euro. De man heeft dat geld niet; hij heeft eigen huisvesting en betaalt de lasten van het oude huis nog.

Jantien heeft problemen met haar werkgever, een callcenter. Naar blijkt was de cao niet correct toegepast. Zij wil een procedure aanhangig maken omdat er volgens haar berekeningen een bedrag van 6000 euro nabetaald moet worden. Haar advocaat ging uit van de bedragen van het huidige stelsel en had haar een bedrag aan griffierecht voorgespiegeld van € 71. Helaas bleek dat er een bedrag van € 250 werd afgeschreven.

De telecomprovider heeft een vordering van meer dan € 500 en minder dan € 5000. Het griffierecht (onderdeel van de proceskostenveroordeling) bedraagt in het voorstel € 300 en het is nu € 284. Voor de verliezer maakt het afschaffen van het onderscheid tussen rechtspersonen en natuurlijke personen niet uit.

Een voorbeeld uit het bestuursrecht van de hand van Cathine Knijff, Wieringa advocaten:

<http://www.wieringa-advocaten.nl/nlblawg.php?id=2030>

Een eenvoudig voorbeeld om het wat concreter te maken. Stel dat meneer X en zijn vrouw menen dat ten onrechte een omgevingsvergunning is verleend aan hun buurman voor een uitbreiding van diens huis. De buurman gaat bovendien meteen aan de slag nadat hij de vergunning heeft gekregen, dus het is noodzakelijk om een voorlopige voorziening vragen. Het echtpaar, dat bovenmodaal verdient, betaalt nu € 304,- voor behandeling van hun schorsingsverzoek door de voorzieningenrechter en de beroepsprocedure (na bezwaar), straks € 1.000,-. Ziet het echtpaar X zich genoodzaakt in hoger beroep te gaan, en ook weer een voorlopige voorziening te vragen, dan betalen zij daarvoor nu € 454,- en straks € 2.500,-. Voor het hele traject dus nu € 758,- tegen € 3.500,- straks. Een verhoging van ruim 361%. Bij dezelfde rechtsgang is het verschil voor bedrijven en ideële verenigingen minder hoog, maar ook nog steeds heel fors: nu € 1.512,- (voor beroep, hoger beroep en twee maal voorlopige voorzieningsprocedure), straks € 3.500,- (131%). En dan te bedenken (te verzuchten) dat dit een simpel 'recht-toe-recht-aan' voorbeeld van een rechtsgang was. Zo heb ik niet meegerekend dat er mogelijk ook nog beroep tegen een nieuwe beslissing op bezwaar moet worden ingesteld. Bovendien is er in de praktijk, zeker in het omgevingsrecht, veelal sprake van meerdere besluiten die moeten worden aangevochten. Ik durf wel te zeggen dat de kosten voor alleen maar griffierechten daarvoor straks bijna niet meer zijn te overzien.

Met bovenstaande voorbeelden hoop ik duidelijk te maken dat – waar het griffierecht soms in geen enkele verhouding meer staat tot de eigen bijdrage – er wel degelijk een effect zal optreden: men haakt af.

Specifiek commentaar op de memorie van toelichting:

1. Gesteld wordt dat 60% van de burgers (en bedrijven) in aanmerking komt voor een gereduceerd tarief. Dat is een omkering; alle tarieven worden verhoogd, in sommige gevallen verviervoudigd. Waar slechts tegenover staat dat men de effecten heeft geprobeerd te spreiden. Een verhoging verpakken als een tegemoetkoming werkt misschien in de reclamebranche; op het Binnenhof heet dat gewoon het verdraaien van de werkelijkheid.
2. In de termen van de geschilbeslechtingsdelta gesproken en naar aanleiding van de hierboven genoemde voorbeelden; een rekening griffierecht die op kan lopen tot meer dan 50% van een maandinkomen (waarnaast dan ook nog eigen bijdrage of het commerciële advocatentarief zal moeten worden betaald) werpt een dusdanige drempel op dat “het erbij laten zitten” zeer veel vaker zal voorkomen. Als in het specifieke genoemde geval een echtscheiding, zelfs een eenzijdige, 975 euro gaat kosten bij een netto maandinkomen van 1300 euro en ondertussen de kosten van de echtelijke woning door één achterblijfster moet worden gedragen dan ligt het voor de hand dat zij die zaak op de lange baan schuift. De vraaguitval van 0% op dit gebied is wellicht wenselijk, maar praktisch niet haalbaar. Een niet afgewikkelde boedelscheiding kan leiden tot gedwongen verkoop door de hypotheekbank³ en hopeloos langdurige schuldsaneringstrajecten. Het is niet duidelijk hoe dit geregeld zou kunnen worden “buiten de rechtbank om”. Wie zo gek is om een aanstaand echtpaar geld te lenen voor de bruiloft zal zich nog twintig keer bedenken voordat hij hen geld leent voor de echtscheiding.

³ Met als gevolg een nog verder stijgend beroep op de Nationale Hypotheek Garantie. Stijging in 2010 ten opzichte van het jaar daarvoor: 76%.

3. De oude Wet Tarieven Burgerlijke zaken kende een zeer gedetailleerde differentiatie die met de huidige wet eigenlijk is komen te vervallen. De grofmazigheid daarvan valt al op; niet voor niets is de motie Dibi/ Recourt met nummer 31753, nr 29 aangenomen. Helaas ontbreekt in het huidige voorstel een differentiatie voor vorderingen boven de 1 miljoen, terwijl deze volgens de VVD (AO 9 maart 2011) bij 10 mln, 20 mln, 30 mln, 40 mln, 50 mln gelegd zou kunnen worden. Nu de motie met algemene stemmen is aangenomen lijkt het wenselijk het voorstel daarop ook aan te passen; wat daarmee inverdiend wordt kan gecompenseerd worden in andere tarieven.
4. Opmaat voor de brainstorm over kostendekkend griffierecht was het verschijnsel dat in procedures bij de Ondernemingskamer tussen grote partijen slechts een griffierecht van – toen – 250 euro verschuldigd was terwijl de advocatenrekeningen over en weer in de vele miljoenen liepen. Dat een procedure bij de Ondernemingskamer een dergelijk laag tarief kende was omdat bijvoorbeeld een ondernemingsraad een laagdrempelige toegang moest hebben. In het huidige voorstel wordt niet specifiek in een dergelijk lage drempel voorzien.
5. Aan de onderkant van het griffierechtenbouwwerk, bij de Sector Kanton, worden grenzen liggend bij een belang van bijvoorbeeld € 10.000, 15.000 en 20.000 node gemist. De verhoging van de competentiegrens naar 25.000 euro heeft een onbedoelde bijwerking. In het huidige systeem betalen gedaagden bij vorderingen van meer dan 5000 euro ook griffierecht. Nu wordt die grens verhoogd naar 25.000 maar daarbij worden thans nog gebruikelijke inkomsten aan de zijde van zowel eiser als gedaagde misgelopen. Het tarief is bijgesteld, maar aan de onderkant veel te laag gesteld. Mede inachtgenomen de kanttekeningen die bij de behandeling van de herziening van het griffierechtenstelsel in de eerste kamer (Handelingen EK 2010-2011, nr 1) lijkt een aanpassing of heroverweging hier wel op zijn plaats. Dat kan in de gedaante van een uitgebreider staffel, maar ook door bij een bepaald omslagpunt gedaagde wel te laten betalen, desnoods tegen een gematigd tarief. Wat daarmee inverdiend wordt kan gecompenseerd worden in andere tarieven.
Overigens acht de VSAN het niet raadzaam om zelf in persoon te gaan procederen met een belang gelegen boven de 5000 euro. De Kantonrechters die de (publieke) rolzittingen bemannen raden dat ook vaak af waar ter zitting enig steekhoudend verweer wordt gevoerd. Tenslotte heeft de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders een praktisch voorstel gedaan waarbij te verwachten verstekvonnissen tegen een lager griffierecht worden afgedaan. Dat voorkomt dat verliezers met hoge proceskostenveroordelingen worden geconfronteerd en verdient nadere uitwerking. Overigens zonder daarbij afbreuk te doen aan de substantiëringsplicht die mogelijk nog uitbreiding behoeft.
6. De meest voorkomende rechts zaak tussen een rechtspersoon en een natuurlijke persoon speelt zich af bij de Kantonrechter. Hoewel in het voorstel griffierechten het onderscheid tussen rechtspersonen en natuurlijke personen wordt afgeschaft blijkt uit het voorbeeld dat dit niet leidt tot lichtere proceskostenveroordelingen. De afschaffing van dat verschil wordt als een tegemoetkoming gepresenteerd maar blijkt dat dus niet te zijn.
7. Zaken van onbepaalde waarde: hier treedt frictie op. Het wetsvoorstel beoogt geen wijziging van de bevoegdheid van de Kantonrechter in verhouding tot die van de Voorzieningenrechter in kort geding. Hoewel de voorlopige voorziening bij de Kantonrechter een onderschatte en ondergewaardeerde rechtsgang is, wordt deze zeer vaak ingezet bij arbeidszaken. Het zou echter te ver gaan om kort gedingen in familiezaken ook bij de Sector Kanton te laten landen, eenvoudig omdat die expertise al is ondergebracht bij de Sectoren Familie- en Jeugdrecht. Een kort geding wordt in het huidige stelsel ingeschaald als een zaak van onbepaalde waarde; € 568 voor rechtspersonen, 258 voor draagkrachtigen en 71 voor min- en onvermogenen. In dit wetsvoorstel komt dat echter neer op een griffierecht van € 1500, respectievelijk 1125, 750

en 375. Dat is voor een voorziening die een korte, snelle, oplossing moet bieden buitensporig veel. De betekenis van het kort geding in de dagelijkse praktijk is groot; niet alleen in handelszaken, maar ook in het personen- en familierecht. Veel zaken worden onder de dwingende ogen van de rechter – die in de zittingszaal nog het aanzien heeft wat hem/ haar toekomt – geregeld en de voorlopige uitspraak of schikking is vaak ook de definitieve. Aanpassing is wenselijk in de zin dat er een aparte staffel wordt ingevoerd voor kort geding procedures of nadrukkelijk wordt bepaald dat het tarief voor zaken betreffende het personen- en familierecht ook in kort geding gelden.

8. Een boedelverdeling – naar zijn aard familierechtelijk – dient thans nog bij dagvaarding aanhangig gemaakt te worden als het niet bij de echtscheiding is meegenomen. In nog sterkere mate geldt dat voor samenwoners die uiteen willen en bijvoorbeeld samen een huis hebben zonder hun relatie geregistreerd te hebben. In het huidige voorstel wordt geen instrument aangeboden om deze zaken te onderscheiden van handelszaken, waarmee deze zaken waarschijnlijk in de hogere tariefschalen worden ingedeeld. Dat is onwenselijk.
9. Er kunnen zeer goede redenen zijn om te kiezen voor een differentiatie op systeemniveau; op details pakt dat echter zo verkeerd uit dat een herschikking wenselijk is. Een stap terug naar aspecten het oude model van de Wet tarieven burgerlijke zaken omdat de rechter daarmee in veel voorkomende zaken bereikbaar blijft zonder dat het gaat knellen.
10. Prijselasticiteit. Een economisch rekenmodel dat wordt gehanteerd om veronderstellingen te toetsen. Voorwaarde is tenminste – ceteris paribus – dat alle andere omstandigheden ongewijzigd blijven. Dat het rechtsbestel reageert op beperkte prijsaanpassingen (om daarmee de afwegingsfunctie beter te benadrukken is één van de veronderstellingen van het hierboven al genoemde voorstel tot wijziging BEBR en BVR. Een economisch model kent echter beperkingen; het werkt alleen goed op de tekentafel en binnen gegeven marges. Het is de vraag wat er met het rechtsbestel gebeurt als er een teruggang van 30% aan rechtszaken wordt gerealiseerd. Het is, waar geen sprake is van een commerciële dienst, niet mogelijk om gebruikelijke marktmodellen los te laten op de gerechten. Er is geen keuzevrijheid, er is geen concurrentie (en dat is misschien maar goed ook. “Beter-dan-de-ander-recht.nl voor al uw geschillen!”)
11. De prijs voor een onvermogene die in een kort geding wordt betrokken bedraagt thans 71 euro. In het wetsvoorstel gaat dat om € 375. Een prijsstijging van meer dan 500%. Koopt u straks nog een pakje sigaretten als de prijs € 30,50 bedraagt? Of tankt u benzine als het gaat om een prijs van € 8,50? Minder liters? Laat dat nu bij rechtszaken niet mogelijk zijn. U kunt niet een “beetje” recht kopen; het kan geen “onsje minder” zijn.
12. Rechtsbijstandsverzekeraars zouden de prijzen van hun polissen slechts in geringe mate verhogen. Het is afhankelijk van de polis of de kosten van griffierecht gedekt worden, maar los daarvan is het denkbaar dat de verzekeraars vervolgens zoveel mogelijk moeite doen om verzekerden van de rechten af te houden, waarmee de dekking wordt beperkt om de winstgevendheid op peil te houden. Overigens wordt in een groot deel van de polissen de dekking bij verlies - lees de dekking voor eventuele proceskostenveroordelingen - uitgesloten.
13. Internationaal perspectief: Opvallend is dat bij de behandeling van de wijziging van het griffierechtenstelsel in de Eerste Kamer namens de VVD het volgende wordt opgemerkt; Nederland kent hoge griffierechten. Uit het WODC-onderzoek in 2006 naar griffiestelsels in een aantal landen van de Europese Unie is naar voren gekomen dat Nederland qua hoogte bij de absolute top van Europa behoort. Bezien vanuit de burger en de ondernemer stijgen we met dit voorstel met stip naar de eerste plaats. Een vergelijking van de mate van kostendekking met andere landen is geen vrijbrief om dan maar meteen die kostendekking naar dit niveau op te trekken; vanwege de geheel

verschillende aard van de verschillende rechtssystemen en wijze van overheidsfinanciering is elke vergelijking zeer arbitrair. Met het blokkeren aan de poort, door het griffierecht nog hoger te maken dan in andere landen, trekt men de zaak uit evenwicht. Dat zou er zelfs – zoals in de Nota van Toelichting bij de invoering van een nieuw griffierechtenstelsel (EK, 2009-2010, 31 758, nr. E) is toegegeven – toe kunnen leiden dat een achterblijven van de inkomsten uit griffierecht versneld ingehaald moet worden, nog voor invoering. Men verhoogt de accijns omdat de inkomsten uit de vorige verhoging zijn tegengevallen. Laat duidelijk zijn dat het recht geen kruideniersproduct is.

14. Hoewel in het voortraject steeds is gesuggereerd dat 100 miljoen zou worden gereserveerd voor compensatie van de on- en minvermogenenden heeft men door scherp te modelleren zomaar 32 miljoen over. Zoals hiervoor genoemd zou dat bedrag ingezet kunnen worden om aanvullende staffels te ontwerpen.
15. Innovatie; geen opmerkingen. Liever gisteren dan vandaag.
16. Artikel IV van het wetsvoorstel verklaart artikel 34c van de Wet op de Rechtsbijstand van overeenkomstige toepassing. Dat houdt in dat ook waar het gaat om de inkomensverklaring (benodigd om vermindering van griffierecht te kunnen verkrijgen) om peiljaarverlegging kan worden verzocht. Maar dan zal de doorlooptijd van 5 werkdagen waarschijnlijk niet gehaald worden. Het lijkt wenselijk om ook aan de behandeling van verzoeken om peiljaarverlegging strikte termijnen te stellen.
17. Eigen verantwoordelijkheid of vrijheid en verantwoordelijkheid.
Voor aan een aantal *life events*, ontslag, ongeval, strafzaak, echtscheiding, een geschil met een bestuursorgaan kan ik in rechte worden betrokken. Is dat een keuze of ben ik daarvoor verantwoordelijk te stellen? Nee, in eerste instantie niet. Een rechter stelt uiteindelijk vast of ik aansprakelijk te houden ben en van daaruit gaan we verder. Men kan daar anders over filosoferen in de zin dat ieder verantwoordelijk is voor waar hij dan ook in verzeild raakt, zelfs als hij wordt overvallen door *acts of God*. Maar dat past niet in ons Rijnlandse model. Een echtscheiding, noch een strafzaak vallen op dit moment behoorlijk te verzekeren of slechts met voorbehouden en tegen aanzienlijke kosten. “Ja we vergoeden de kosten van uw raadsman wel, maar slechts als u wordt vrijgesproken. En in dat geval zult u tenminste een beroep moeten doen op artikel 89 en 591a Strafvordering en een verzoek tot schadevergoeding indienen. Dus wij zijn u niets verschuldigd.”

Vooralsnog zijn dit, op voorhand, de eerste opmerkingen die hierover opkomen. Ook hier geldt dat ze niet uitpuddend zijn; er zijn meer aspecten die nog onbesproken zijn gebleven, zoals de druk die deze wet zou leggen op de verhouding tussen de cliënt en zijn/ haar advocaat. Als de griffierechten conform dit voorstel worden verhoogd betekent dit dat de afspraken over betaling vooraf en de nakoming daarvan een onevenredig groot accent gaan krijgen. “Komt u maar terug als u voldoende gespaard heeft”.

Uiteraard zijn wij zeker bereid om een en ander nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Harm Gelderloos

Secretaris VSAN